

VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

Sanastotyön tulevaisuuden näkymiä valtionhallinnossa

Sanastokeskus TSK 35 vuotta
Kaisa Kuhmonen, valtioneuvoston kanslia, 29.10.2009

- Monenlaista sanastotyötä
- Valtioneuvoston kanslian kielipalvelun tehtävät
- Terminologisen sanastotyön tarpeet ministeriöissä
- Muita tulevaisuuden näkymiä

Monenlaista sanastotyötä

- asiasanastotyö
- ontologiatyö
- JHS Sanastotyö
- julkaisuja tai verkkosivustoja varten tehtävä sanastotyö
- kääntäjien tekemä sanastotyö
- terminologinen sanastotyö

sanastotyö; terminologinen työ

sv terminologiarbete *n*; terminologiskt arbete *n*

en terminology work

fr travail *m* terminologique

työ, johon kuuluu tietyn erikoisalan käsitteitä ja niiden nimityksiä koskevan tiedon systemaattinen kerääminen, analysointi, kuvaaminen ja esittäminen

Sanastotyö perustuu terminologiaan (2) ja koostuu usein monista työvaiheista, joita ovat esimerkiksi sanastus, käsiteanalyysi, määritelmien kirjoittaminen, sopivien nimitysten valinta ja termistön esittäminen terminologisena sanastona tai termitietokantana.

(Lähde: Terminologian sanasto, TSK 36, 2006)

Valtioneuvoston kanslian toimiala

- pääministerin avustaminen valtioneuvoston yleisessä johtamisessa sekä hallituksen ja eduskunnan työn yhteensovittamisessa
- Euroopan unionissa päätettävien asioiden valmistelun ja käsittelyn yhteensovittaminen sekä unionin kehittämisen kannalta keskeiset horisontaaliset ja institutionaaliset asiat
- valtioneuvoston tiedotus ja valtionhallinnon viestinnän yhteensovittaminen
- valtionyhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden yleinen omistajapolitiikka
- valtioneuvoston yleisten toimintaedellytysten ja palvelujen järjestäminen

Organisaatiokaavio

Kielipalvelu

- toimii valtioneuvoston kansliassa hallinto- ja palveluosastossa, osana valtioneuvoston käännöstoimistoa
- sanastotyön asiantuntija, erikoisalana Suomen valtionhallinnon termistö
- VNK:n vieraiden kielten käännöspalvelut
- perustettu 1988
- 4,5 terminologia ja 1,5 kääntäjää, taustalla kielten ja kääntämisen opintoja
- kielet: englantia, ranska, saksa, venäjä, italia

Toimintamuodot

- termineuvonta
- termipankin sisällön tuottaminen ja tekninen ylläpito
- sanastojen ja ohjeiden laatiminen
- sanastotyön tuloksista ja menetelmistä tiedottaminen
- VNK:n tekstien kääntäminen sovitussa aikataulussa englanniksi
- VNK:n engl. tekstien kielenhuoltaminen
- käännöspyyntöjen koordinointi

Toimintamuodot (jatk.)

- sanastoyhteistyö ministeriöiden, virastojen ja eduskunnan kanssa
- yhteistyö ministeriöiden kääntäjien kanssa
- yhteistyö muiden käännös- ja sanastotyötä tekevien organisaatioiden kanssa

Tavoite ja menetelmä

- yhtenäistää ja vakiinnuttaa valtioneuvostossa käytettävää termistöä
 - jotta voisimme kertoa valtionhallintoon liittyvistä asioista selkeästi ja yksiselitteisesti sekä kansalliskielillä että muilla kielillä
- tarjota laadukkaita ja asianmukaisia käännöspalveluja VNK:lle
- työssä sovelletaan terminologisen sanastotyön periaatteita ja menetelmiä sekä hyvää käännöstapaa

Kielipalvelun asiakkaat

- Sanastotyö:
 - ministeriöiden ja valtionhallinnon kääntäjät
 - ministeriöiden ja valtionhallinnon muut virkamiehet
 - muut valtionhallinnon termejä tarvitsevat (esim. EU:n toimielinten kääntäjät, muu julkishallinto, yksityissektori)
- Vieraiden kielten kääntäminen:
 - pääministeri ja ministerit valtioneuvoston kansliassa
 - ministereiden erityisavustajat
 - valtiosihteeri
 - kanslian osastot ja yksiköt

Valtion kielipalvelukeskus

- 2011 Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston yhteyteen Vaasaan + sivutoimipiste Joensuuhun
- aluksi ostopalveluna hankittavat käännökset
- eläköitymisen myötä kääntäjien (lukuun ottamatta ruotsin säädöskääntäjiä) virat siirtyvät ministeriöistä ja virastoista palvelukeskukseen

Lainsäädäntötyöhön liittyvä sanastotyö

- kun suomenkielistä säädöstä valmistellaan
- kun hallituksen esitys käännetään ruotsiksi
- kun laki tai asetus käännetään englanniksi tai muille kielille

Miksi säädösten termit ovat niin tärkeitä?

- termit leviävät laajalle: direktiivi → kansallinen säädös → virkatekstit (tiedotteet, ohjeet, määräykset) → elinkeinoelämä, kansalaiset
- kun säännellään alaa, jonka termistö ei ole vielä vakiintunut tai joka kehittyy nopeasti
- kun termit ovat lähellä yleiskieltä (*tukihenkilö, palkka*)

Legaalimääritelmät

- säädöksissä esiintyvät määritelmät
- koskevat yleensä vain ao. säädöstä tai tietyn alan lainsäädäntöä
- mitä jollain ilmauksella tarkoitetaan
- mitä laki koskee

"Kiinteällä toimipaikalla tarkoitetaan pysyvää liikepaikkaa, josta liiketoimintaa kokonaan tai osaksi harjoitetaan. Rakennus- tai asennustoiminnassa kiinteäksi toimipaikaksi katsotaan urakointikohde tai useat peräkkäiset urakointikohteet, jotka kestävät yli 9 kuukautta."
(Arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501, 11 §)

Legaalimääritelmät (jatk.)

”Kiinteällä toimipaikalla tarkoitetaan paikkaa, jossa elinkeinon pysyvää harjoittamista varten on erityinen liikepaikka tai jossa on ryhdytty erityisiin järjestelyihin, kuten paikkaa, jossa sijaitsee liikkeen johto, sivuliike, toimisto, teollisuuslaitos, tuotantolaitos, työpaja tai myymälä taikka muu pysyvä osto- tai myyntipaikka. Kiinteäksi toimipaikaksi luetaan myös käytössä oleva kaivos tai muu löydös, kivilouhos, turvesuo, soranotto- tai muu siihen verrattava paikka taikka palstoitettujen tai palstoitettaviksi tarkoitettujen kiinteistöjen elinkeinotoimintaan kuuluvassa myynnissä nämä kiinteistöt ja rakennusurakoinnissa paikka, jossa sellaista urakointia on huomattavassa määrässä harjoitettu, sekä linjaliikenteen harjoittamisessa myös liikkeen huoltopaikka tai muu erityinen, liikennettä palveleva pysyvä liikepaikka.” (Tuloverolaki 30.12.1992/1535, 13 a §)

Legaalimääritelmä (jatk.)

- ei saisi olla ristiriidassa yleiskielen tai ko. alan kielenkäytön kanssa
- määrittelee usein käsitteen suppeammin tai laajemmin kuin yleiskielessä → voi olla ongelma, kun säädöstä sovelletaan ja kirjoitetaan ohjeita kansalaisille (*palkka*)
- sisäinen koherenssi: käytetään termiä siten, kuin määritellään
- ei kehämääritelmiä
- pidetään "oikeana", koska esiintyy laissa

EU-säädöskäännösverkosto

- tarkoitus:
 - lisätä ja helpottaa EU:n suomen kääntäjien ja kotimaisten virkamiesten välistä yhteistyötä
 - erityisesti EU-säädösten valmistelu- ja käännösvaiheessa
- tavoite:
 - parantaa suomenkielisten EU-säädösten laatua ja helpottaa täytäntöönpanoa
 - ohjata suomenkielisiä EU-säädöksiä koskeva palaute oikeaan osoitteeseen

EU-säädöskäännösverkoston jäsenet

- EU:n toimielimet
 - Euroopan parlamentti, Euroopan unionin neuvosto, Euroopan komissio, Euroopan yhteisöjen tuomioistuin, Euroopan tilintarkastustuomioistuin, Euroopan talous- ja sosiaalikomitea, Alueiden komitea
 - koordinointi komissiossa
- Suomalaiset ministeriöt
 - koordinointi valtioneuvoston kansliassa
- Kotimaisten kielten tutkimuskeskus
 - EU-kielenhuoltaja

Säädöskääntämisen termipankkihanke

- yhteinen termipankki valtioneuvoston käännöstoimiston, oikeusministeriön laintarkastusyksikön, eduskunnan ruotsin kielen toimiston ja ministeriöiden ruotsin säädöskääntäjien käyttöön
- pohja-aineistona valtioneuvoston käännöstoimiston ja eduskunnan ruotsin kielen toimiston termitietokannat
- avataan sisäiseen käyttöön keväällä 2010

Kehittämiskohteita ja tulevaisuuden haaveita

- lainsäädäntötyöhön liittyvä sanastotyö
- termipankkityö
- sanastotyön prosessien kehittäminen
- tieto siitä, millaista sanastotyötä ylipäätään on meneillään → koordinointia ja yhteistyötä
- mahdollisimman helppoa termi- ja käsitetiedon ylläpitoa ja hakua → "suuri suomalainen termipankki"???
- kieliteknologian hyödyntäminen kirjoittamisen, kääntämisen ja sanastotyön prosesseissa → kieliportaali???

Onnea 35-vuotiaalle TSK:lle!